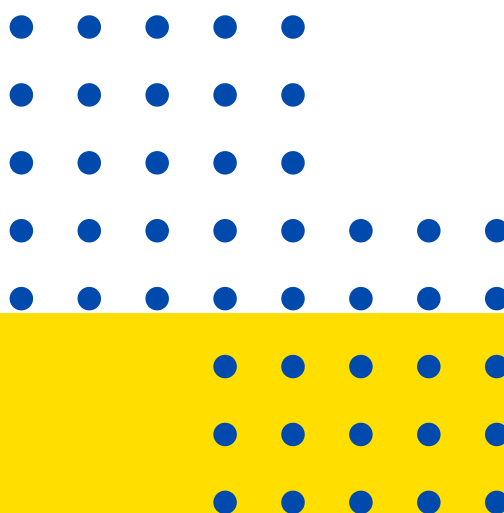

СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

**Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти
Український державний університет ім. Михайла Драгоманова
Київський університет ім. Б. Грінченка**

**СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

**SOCIAL-EDUCATIONAL DOMINANTS OF SPECIALIST'S PROFESSIONAL
PREPARATION OF SOCIAL SPHERE AND INCLUSIVE EDUCATION**

**Збірник матеріалів
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

22-23 жовтня 2025 року

**м. Запоріжжя
2025**

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

*Рекомендовано ухвалою вченої ради
Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 3 від 29.10.2025 р.)*

Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції : збірник наукових праць ; укладачі Петровська К. В., Попова А. С. 2025. 358 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти», які виявляють та обґрунтовують тенденції підвищення ефективності підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукачів, викладачів, здобувачів.

The collection consists of materials of Ukrainian scientific-practical Internet-conference «Social-educational dominants of specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education» which defining and explaining trends of increasing of effective specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education. The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, prospectors, lecturers, students.

Автори несуть персональну відповідальність за достовірність наданих матеріалів та правильність цитування.

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

Кафедра соціальної роботи
та інклюзивної освіти,
ФДССО, БДПУ, 2025

Антон Сердюченко,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Бердянський державний педагогічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У сучасному динамічному світі професія соціального працівника зазнає значних змін під впливом цифровізації та технологічного прогресу. Інтеграція штучного інтелекту в освітній процес підготовки соціальних працівників стає не просто інноваційною можливістю, а нагальною потребою. З одного боку, штучний інтелект відкриває нові горизонти для аналізу даних про клієнтів, прогнозування потреб та оптимізації соціальних інтервенцій. З іншого – ефективне використання цих можливостей у професійній діяльності вимагає відповідної педагогічної підготовки та адаптації освітніх програм.

Аналіз використання штучного інтелекту в освітньому процесі дозволяє відповісти на виклики, що стоять перед закладами освіти, як-от: яким чином інтегрувати технології штучного інтелекту до освітнього контенту, які компетенції мають сформуватися у майбутніх фахівців, які етичні та практичні аспекти потрібно враховувати. Крім того, з огляду на зростаючу складність соціальних проблем та різноманітність потреб клієнтів, підготовка соціальних працівників із ґрунтовними навичками роботи в цифровому середовищі стає ключовим чинником успіху.

У сучасній науковій літературі простежується збільшення інтересу до можливостей застосування штучного інтелекту у сфері освіти, зокрема в підготовці соціальних працівників. Дослідження з цього напрямку активно ведуться у закордонному науковому просторі, тоді як в українському інтересі до використання штучного інтелекту в освіті тільки набирає обертів.

Так, Kenta Asakura, Katherine Occhiuto, Sarah Todd, Cedar Leithhead та Robert Clapperton у своїх роботах розглядають використання NLP-технологій як інновації в підготовці соціальних працівників; Jonathan B. Singer, Johanna Creswell Báez, Juan Rios аналізують інтеграцію мовних моделей штучного інтелекту у навчання та практику соціальної роботи; Frederic G. Reamer, описує етичні проблеми застосування ШІ у соціальній роботі; Matt Victor Dalziel, Krystal Schaffer, Neil Martin надають ширший мультидисциплінарний погляд на штучний інтелект в соціальній роботі. Серед українських дослідників можна виділити Т. Житнік, яка розглядає вплив штучного інтелекту на освіту й соціальну сферу; Г. Кричківська, І. Візнюк, Н. Буглай, А. Куцак, А. Поліщук, В. Киливник досліджують методiku використання штучного інтелекту для викладачів закладів вищої освіти; О. Білецький аналізує виклики та перспективи інтеграції цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, у соціальну роботу.

Цифровізація суспільства призвела до осучаснення практики соціальної роботи та змушує щораз оновлювати репертуар використання цифрових технологій в професійній діяльності. Сьогодні від соціальних працівників вимагається не лише володіння цифровими інструментами, а й стає затребуваним вміння створювати інформаційні продукти. Це означає, що освітній процес для майбутніх фахівців має передбачати перспективно-випереджувальне навчання. Власне таке навчання допомагає відстежувати сучасні тенденції, методи та інструменти у сфері соціальної роботи, сприяє

розвитку здатності майбутніх фахівців до інноваційної діяльності в умовах цифровізації суспільства [1, с. 38].

Цифровізація і роботизація, і зокрема використання штучного інтелекту, сформуvalи нову реальність сучасного світу, ведуть до соціокультурних змін соціуму, створюють широкий спектр впливу на життя людини.

У визначенні змісту основ штучного інтелекту треба виходити з положень, що відображають логіко-психологічний аспект добору навчального матеріалу. Суть їх полягає у тому, що знання засвоюються у процесі аналізу умов їх походження, завдяки яким вони стають необхідними, і, поряд з цим, навчальний матеріал має забезпечувати можливість виявлення предметних джерел знань і виокремлення генетично вихідного, суттєвого, всезагального відношення, що визначає зміст і структуру об'єкта даних знань.

Штучний інтелект (ШІ) – це здатність цифрових пристроїв виконувати ті завдання, що властиві розумним істотам.

Можливість спілкуватися і керувати комп'ютерами за допомогою мислення і перспектив почали використовувати в освіті (викладання і навчання) нині розглядається як четверта технологічна революція, що кардинально змінює структуру вищої освіти в усьому світі.

Інновації штучного інтелекту впливають на різні сфери життя, а також на деякі аспекти освітньої галузі, особливо в період пандемії. Зупинимось на деяких аспектах використання ШІ в освіті.

Адаптивне навчання. Надає можливість відстежувати індивідуальний процес кожного учня, студента та оповіщати викладача щодо труднощів у розумінні навчального матеріалу.

Персоналізоване навчання. ШІ надає можливість кожному обирати швидкість навчання, обирати рівень і поступовість виконання завдань, врахування інтересів і переваг кожного.

Автоматичне оцінювання. ШІ надає можливість на основі автоматичного оцінювання здійснити аналіз відповіді, надати індивідуальний зворотний зв'язок, створити для кожного індивідуальний план навчання.

Інтервальне навчання. Надає можливість закріплення навчального матеріалу, що за допомогою ШІ може бути здійснено поетапно. Оцінка викладача здобувачами. На підставі анкетування здобувачів виявляється їх відношення до викладачів, що є підставою для одержання відповідної інформації та коригування дій [2, с. 16].

Отже, концептуальне осмислення потенціалу штучного інтелекту в підготовці соціальних працівників дозволяє не лише окреслити стратегічні орієнтири цифровізації освіти, а й перейти до аналізу конкретних напрямів його застосування.

За даними дослідженням Національної академії педагогічних наук України в освітній діяльності ШІ допомагає:

- створювати навчальні матеріали (генерація презентацій, тестів, кейсів, завдань; адаптація матеріалів з урахуванням рівня знань здобувачів);
- здійснювати інтерактивне навчання (використання чат-ботів як «віртуальних асистентів» та розроблення тренажерів з автоматичним зворотним зв'язком);
- оцінювати та персоналізувати навчання (автоматизована перевірка тестів; створення аналітики успішності здобувачів; добір індивідуальних освітніх траєкторій та виявлення слабких місць у знаннях здобувачів);
- комунікувати та здійснювати дистанційне навчання (створення інтерактивних курсів (MOOC, LMS); використання перекладачів і генераторів пояснень для іноземних здобувачів.) [3, с. 11].

Попри значний потенціал ІІІ в удосконаленні освітнього процесу, на нашу думку, його використання також супроводжується низкою ризиків, обмежень та етичних викликів, що набувають особливої ваги в контексті підготовки соціальних працівників.

Одним із ключових ризиків є загроза порушення академічної доброчесності. Застосування генеративних мовних моделей створює можливості для автоматичного написання текстів, що ускладнює контроль за автентичністю робіт здобувачів.

Ще одним важливим аспектом є небезпека деформації професійної підготовки, коли надмірне покладання на цифрові інструменти замінює живу міжособистісну взаємодію. Для соціальної роботи, яка базується на емпатії, етичних засадах та комунікативних навичках, подібне технократичне зміщення є неприйнятним.

Обмеження технологічного характеру включають нерівний доступ до ІІІ через цифрову нерівність, недостатню технічну базу закладів освіти та низький рівень цифрової компетентності викладачів і здобувачів.

Етичні дилеми виникають у зв'язку з конфіденційністю даних, особливо при використанні інструментів, що зберігають або обробляють персональні відомості користувачів. Крім того, постає питання про відповідальність за помилки або упередження, допущені алгоритмами ІІІ, які можуть впливати на освітній процес і формування світогляду майбутніх фахівців.

Таким чином, застосування штучного інтелекту в освітньому процесі підготовки соціальних працівників відкриває нові можливості для персоналізації навчання, розвитку цифрових компетентностей і формування готовності до роботи в умовах цифрового суспільства. Використання ІІІ не може бути зведене лише до технічного інструментарію – воно змінює саму логіку освітнього процесу, вимагаючи від викладача нової ролі фасилітатора, аналітика та етичного провідника. Особливої ваги це набуває у сфері соціальної роботи, де пріоритетними є розвиток емпатії, гуманістичних цінностей і критичного мислення. З огляду на це, важливо не лише впроваджувати цифрові інструменти в навчання, а й формувати у здобувачів навички безпечного, відповідального й етичного їх використання.

Отже, успішна інтеграція штучного інтелекту в освіту соціальних працівників має базуватися на принципах академічної доброчесності, доступності, етичності та міждисциплінарності. Це дозволить забезпечити якісну підготовку фахівців, здатних ефективно діяти в умовах трансформацій сучасного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білецький О. Інтеграція цифрових технологій у соціальну роботу: виклики та перспективи. *Публічне управління та соціальна робота*. 2024. № 1. С.38–44.
2. Візнюк І., Буглай Н., Куцак Л., Поліщук А., Киливник В. Використання штучного інтелекту в освіті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. Вип. 59. С. 14–23.
3. Цифрова трансформація освіти: штучний інтелект в сучасному освітньому просторі : інформ.-аналіт. матер. до заг. збор. НАПН України / В. Радкевич, М. Пригодій, Л. Лупаренко, С. Кравець, Т. Герлянд, В. Кручек. Київ : Інститут професійної освіти НАПН України. 2025. 17 с.